NYT 4
OKTOBER 2011

FRILANDSMUSEETS VENNER

FRILANDSMUSEETS VENNER

SELSKABET FRILANDSMUSEETS VENNER

NYT FRA FORMANDEN

Frilandsmuseet har længe lidt under dårlige magasinforhold. Den røde bygning over for hovedindgangen, der i sin tid blev opført som landbrugsmuseum, har været anvendt som magasin, men har ikke været særlig velegnet. Nu lysner det imidlertid, for på finansloven for 2012 er afsat midler til opførelse af nye magasiner for Nationalmuseet. Opførelsen forventes at ske i Nordsjælland. Det tidligere landbrugsmuseum forventes herefter overdraget til statens ejendomsselskab Freja, der formentlig vil afhænde bygningen. Det vil være ønskeligt at afhændelsen sker til et formål, der passer med Frilandsmuseet, idet bygningen oprindelig er tegnet som en herregård, hvor den røde bygning var hovedbygningen og Frilandsmuseets gule længer gårdens avlsbygninger.

Som forberedelse på rømningen af bygningen sker der for øjeblikket en systematisk gennemgang af magasinets indhold, hvor en del genstande udtages med henblik på kassation, enten fordi de er nedbrudte, eller fordi museet har adskillige genstande af samme slags, så anvendelse ikke vil komme på tale. Nogle af disse genstande overdrages til andre museer, medens de øvrige kasserede genstande destrueres. Museumslovgivningen giver ikke mulighed for, at disse genstande kan afhændes.

Museumsinspektør Rikke Ruhe forestår gennemgangen af magasinets genstande og indstiller hvilke genstande, der skal udtages af Frilandsmuseets magasin. Indstillingen videregives til museets ledelse, inden Kulturarvsstyrelsen i sidste instans skal godkende denne.

Museumsinspektør Rikke Ruhe forklarer om kassationsprocessen på magasinet

Bent Knie-Andersen
Formand

FRILANDSMUSEET – NU MED POESI

Frilandsmuseet står midt i en forandringsproces. Det er ikke en proces, der er synlig for vore besøgende gæster, men den er i høj grad med til at sætte dagsordenen på de indre linier. Som bekendt har museet igennem de seneste 10-11 år haft stadig stigende succes med at opsætte såvel store som små teaterforestillinger på både Frilandsmuseet og Brede Værk. Det har fået os til at gå i tænkeboks. Når nu publikum har taget så godt imod vores teater og helt tydeligt elsker den dramatiske form, kunne det så ikke være en mulighed også at lade den mere traditionelle akademiske og kulturhistoriske formidling dramatisere på nye og anderledes måder?

Eller sagt på en anden måde: I erkendelse af, at den traditionelle, akademiske formidling reelt kun taler til et meget fåtalligt publikum, ønsker vi at eksperimentere med den akademiske form i sig selv. Når vi i fremtiden har en særlig kulturhistorisk problemstilling, som vi gerne vil formidle til vort publikum, skal vi derfor stille os selv det spørgsmål: Hvorledes formidler vi denne viden i et kunstnerisk sprog? Et sprog, der ikke kun taler til hjernen, til fornuften, men også til følelserne, til vore forskellige sanser? Mennesket erkender ikke med fornuften og den 'rationelle' tankevirksomhed alene, men også med følelserne, ja det hele sanseapparat. Man kan f.eks. få aha-oplevelser og erkendelser igennem poesien. Det er noget, enhver dreven teatergænger eller romanlæser ved alt om. Det emotionelle element har imidlertid aldrig været inddraget i den museale (læs: videnskabelige og dermed også den kulturhistoriske) erkendelse. Det er det, vi gerne vil gøre noget ved. Teateret på Frilandsmuseet har vist os vejen. Frilandsmuseet går i det 21. århundrede ind i sin poetiske fase.

Frilandsmuseet er i sig selv poesi over det hele. Det har imidlertid ikke smittet af på vor måde at formidle stedet på, men det er netop det, vi nu gerne vil. Vi omskaber derfor Frilandsmuseet til "Danmarks poetiske museum". I dette koncept (som den slags upoetisk kaldes nu om stunder) vil vi arbejde med at introducere sansemæssige oplevelser på museet. Vi har allerede i flere år arbejdet med historisk madkultur, men vi vil også arbejde med lugte og lyde mere generelt. Som bekendt blev hovedpersonen i Marcel Prousts berømte roman På sporet efter den tabte tid hensat til sin tidlige barndom, da han smagte et stykke Madeleinekage. Det var altså en sansemæssig oplevelse – smagen af kagen – der fik hans liv til at passere revue og var med til at rekonstruere den tabte tid på en så levende måde, at han kom til en helt ny opfattelse af sig selv og sin egen livsbane. Det er et eksempel, man kan lære af.

Vi tror på, at publikum ikke bare skal se og smage, men også lugte og høre fortiden. Det kræver en iscenesættelse fra vores side, og det er netop her, at vore erfaringer fra museumsteateret bringes i spil.

Det poetiske skal forstås såvel abstrakt som konkret: På den ene side skal det poetiske element gennemtrænge alt, hvad vi gør, alle vore projekter skal have et poetisk og kunstnerisk element. På den anden side skal det også forstås helt konkret: Vi vil i fremtiden gerne formidle litterære oplevelser på museet, men selvfølgelig kun af den type, der er tæt forbundet med stedet og med den danske landbokultur. Her tænker jeg først og fremmest på formidlingen af vore kendte og ukendte hjemstavnsdigtere og andre besyngere af den forsvundne bondekultur (den tabte tid). De fleste af disse digtere – C. A. Thyregod, Johan Skjoldborg, Mads Hansen, Anton Nielsen, Marie Bregendahl og mange andre – var store i deres tid, men er i dag stort set glemte. I dag huskes vel kun Jeppe Aakjær, Johannes V. Jensen, Henrik Pontoppidan og Martin Andersen Nexø. Disse

Overinspektør Peter Henningsen

FRILANDSMUSEET – NU MED POESI

folk og deres digtning er en del af vor kulturarv, som museerne har forsømt. Vi har sat det som vort mål at råde bod herpå.

På et sted som Frilandsmuseet er det forholdsvist enkelt at gestalte poetiske oplevelser. Vi har nemlig huse og gårde fra næsten alle egne af landet, og dermed har vi også en bid af de forskellige hjemstavne, som disse hjemstavnsdigtere besang så storladent og højtidsstemt. Om føje år vil man forhåbentlig kunne støde ind i Jeppe Aakjær, når man kommer til vores gård fra Kølvrå (Jeppes hjemegn) og her høre ham besynge den jyske lyng og hedens lærkesang. Vi vil ane en sanselig klukken fra Karup å og gå på opdagelse i Jeppes univers. Ved de fynske gårde vil vi støde på digteren og højskolemanden Mads Hansen, der synger om ”alle de små fugle, der dog er til i år” og på Bornholmergården vil vi måske møde den lille Pelle og hans far, der træller som usselt tyende for de bornholmske storbønder. Mulighederne er uanede. Kun vore evner sætter begrænsningen.

”Du lille tavse bondeby
med lærkesang i forårssky
og vækst i mark og eng.
Hvor var her skønt ved hus og gård,
jeg kendte ej så smuk en vår
som dengang jeg var dreng”.

Anton Nielsen

Peter Henningsen
Overinspektør

HISTORISK MARKED PÅ FRILANDSMUSEET I EFTERÅRSFERIEN

Hvad er børnenes efterårsferie uden Frilandsmuseet? Når løvet falder, og fuglene drager mod syd, lukker Frilandsmuseet i dagene 16. til 23. oktober op for endnu en herlig familiebegivenhed, et landsbymarked som det kunne have taget sig ud i 1800’tallets sidste årtier.

Vi vil gerne præsentere et marked med lidt af det hele. Vi genskaber et historisk marked med gøglere, fusentastere, bondeknolde, loppecirkus, linedanser og pruttekonge. Du kan vælte dåser, deltage i sanglege, lave kludedukker eller afprøve et helt nyt GPS-spil, designet specielt til markedet. Frilandsmuseets stolthed, den mekaniske tyr Bertram, som kan slås for panden, er naturligvis også trukket af stalden, ligesom der vil være kraftprøve og mulighed for at prøve en væltepeter. I år kan børnene glæde sig til den balinesiske karrusel på Frilandsmuseet!

Musikken skal vi ikke glemme: Både trommer, violin, lirekasse og børnesang vil bidrage til den gode stemning og danne baggrund for en ægte markedsstemning.

Biavlerne fra Brede vil være til stede og fortælle om kunsten at lave honning. De vil give smagsprøver og sælge det søde klister, ligesom en grøntsagsbod vil være at finde i vrimlen.

Til at tilfredsstille den søde tand er der salg af marmelade, honninghjerter og lune æbleskiver. Melder sulten sig for alvor, kan der købes og indtages mad fra Meyers Køkken i Ostenfeldgårdens stemningsfulde og unikke staldrum, hvor der er dækket op ved festligt efterårspyntede langborde.

Alle aktiviteter foregår mellem kl. 11.00 og 15.30 på plænen bag gården fra Ostenfeld – mellem Fuglevad vindmølle og Centralpladsen. Udvalgte aktiviteter kræver betaling, så husk kontanter!

Boum Pyndiah

DIANA DRAGHOLT PÅ FRILANDSMUSEET

Jeg er 32 somre og studerer historie ved Københavns universitet. Fra barnsben har jeg næret en stor kærlighed til Frilandsmuseet. At træde alene ind i et hus og mærke fortidens dufte af halm, træ og den røg fra det åbne ildsted, sætter mig tilbage i tiden, og jeg forventer, hvert øjeblik det skulle være at støde ind i stedets indvånere.

Igennem 10 år har jeg beskæftiget mig med teater, både for og bag scenen. Men da jeg som 24-årig blev mor, ønskede jeg at lave noget mere konkret og langsigtet og besluttede mig for det ædle fag, historie. Endnu mangler jeg et år! Men at sidde dag ud og dag ind med næsen i bøgerne, kan godt blive lidt trivielt. Så da muligheden for at komme i praktik på Frilandsmuseet bød sig, var jeg ikke sen til at slå til. Det var en drøm, der gik i opfyldelse. Ikke nok med at jeg fik lov til at være på mit højt elskede museum, jeg havde også mulighed for at vinkle mit ophold og kom således til at virke under teaterleder Peter Darger. Her havnede jeg i en kreativ position, hvor alt bygges op fra bunden til det resultat, der stolt vises frem for publikum. Min funktion har været meget alsidig, da jeg blev beskæftiget med alt i teaterprocessen. Min første mission var at opstøve gamle nissesagn og historier om juletraditioner for at fodre vores manuskriptforfatter, Line Knutzon, med viden og inspiration til at skrive museets kommende juleforestilling, ”Juleferie i Nøddebo Præstegård.” Til samme forestilling vil museets nye teatersal blive taget i brug. Det er en skøn gammel gymnastiksal, som man ingen information havde om, så her lå min næste opgave. Jeg startede min søgen på Københavns rådhusbibliotek, hvor man har et portfolio med Martin Nyrups arbejde til ”Den Nordiske Udstilling” i 1888, som byggestilen minder om, men fandt intet. Jeg kontaktede arkitektskolen, Kunstbiblioteket og Københavns Museum uden resultat.

Så kom premieren på sæsonens første forestilling, ”Mester Jakel på Fabrik”, som var møntet på børnehaver og de mindste klasser. Inden forestillingen fik børnene en omvisning og lidt praktisk viden fra udstillingen ”Fra vugge til grav”. Jeg stod for en håndfuld af disse omvisninger, hvilket jeg aldrig har prøvet før. Det var skønt at komme ned i børnehøjde og formidle og opleve i hvor forbløffende høj grad, børnene er åbne og modtagelige for ens udspil. Der er ingen tvivl om, at interessen for historie skal grundlægges i de tidlige barneår med positive museale oplevelser i form af omvisere, der kan formidle i børnehøjde og tiltag, såsom teater.

Den 12. juni blev bogen ”Gøglerhistorier” udgivet. Bogen omhandler teateret på Frilandsmuseet igennem 10 år. Til dette projekt fik jeg til opgave at skrive om Bernhard Olsen, hvilket gav en utroligt indsigt i museet og historien bag, samt i en mand der brændte for historien og formidlingen deraf, på en måde som ellers var uhørt i hans samtid. I juni begyndte skuespillerne også at have deres gang på museet. Jeg stod primært for det rent administrative i forbindelse med forestillingen “Gøngehøvdingen”, men sad også med ved prøver og oplevede skuespillernes og instruktørens pingpong for at give dialogen det bedste udkomme. Det var ren fornøjelse. Den respekt, de udviste for museet og historien, skinnede klart igennem. At få lov at opleve gøgleriet tilbage i dets rette element, ved gadekæret og på græsset mellem kastanjetræerne, er i sig selv en rejse tilbage i tiden, man bør unde sig selv og, ikke mindst, børnene.

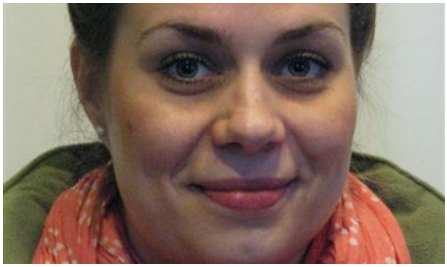

Diana Dragholt (Foto: Henrik Wonsild)

FRILANDSMUSEETS FRUGTTRÆER OG DEN LEVENDE KULTURARV

Frilandsmuseet råder over en skat af frugttræer. De mange gamle sorter bærer navne som katrineblomme, lærkepære og jernæble, og en del af dem er indsamlet som podekviste på husenes hjemsteder. Museets gartnere har podet dem på nye grundstammer, og da huset er blevet genopført på museet, er de gamle frugtsorter på den måde også blevet bevaret ved den lokalitet, de hører til.

Vi kender ikke historien på alle Frilandsmuseets frugttræer, men med museets over 100 år er de ældste historiske i sig selv. Hvor man ikke har haft træer fra husets hjemsted, har man i nyere tid fået podekviste fra Pometet i Høje Tåstrup. Her har Københavns Universitet en samling af de fleste sorter af danske frugttræer og -buske. På Pometet vokser både moderne og gamle sorter, og man kender de flestes historie. Så det har været forholdsvis enkelt at finde frem til gamle lokalsorter, da Frilandsmuseet for eksempel skulle etablere en frugthave fra omkring 1910 ved Fjellerup Østergaard - proprietærgården fra Norddjursland.

Pometet er også vores samarbejdspartner, når vi i løbet af de næste tre år sætter fokus på Frilandsmuseets frugttræer. Allerede i foråret havde vi besøg af pometmester Lisbet Dahl Larsen, der for eksempel gav os råd om træernes sundhed set i lyset af nogle af de nye skadedyr, der har angrebet dem i løbet af de senere år.

Arbejdet i september er gået med at registrere og sætte navne på de næsten 200 træer på Frilandsmuseet i samarbejde med hortonom Maren Korsgaard, der også kommer fra Pometet. En del af navnene kendte vi i forvejen, men mange var ikke identificeret, og også blandt dem, vi havde registreret, var der overraskelser. Ved huset fra Kalvehave står for eksempel en lærkepære, der ikke er i Pometets samling, og også en sort som Landsgrav Vinteræble hører til sjældenhederne.

Den bornholmske have viste sig at gemme på gamle æblesorter skåret som podekviste, mens gården stadig hed Damaskegaard og lå i Østerlars på Bornholm. I overgartner Erik V. Jensens noter fra 1979 finder vi navne som jomfruæble, baggårdsæble, dyndegårdsæble og rødraner, men også granegårdsæble 1 og 2, der muligvis er to varianter af samme sort, og askeæble/kommensæble 1 og 2, der måske også er to varianter. Hvordan den historie hænger sammen, vil vi nu prøve at finde ud af i samarbejde med Maren Korsgaard og Bornholms Museum. Er der tale om sorter, der er magen til kendte sorter fra andre egne af landet? Er det særlige bornholmske æbler? Og svarer de til nogle af de 24 bornholmske æblesorter, som man har ved museumsgården Melstedgaard på Bornholm?

Imens vi opklarer den slags gåder, vil mu-

Niels, Lars, Søren og Louise smager og bestemmer æbler med Maren Korsgaard.

FRILANDSMUSEETS FRUGTTRÆER OG DEN LEVENDE KULTURARV

seets frugttræer løbende få navneskilte. Både i haverne og på Nationalmuseets hjemmeside vil man kunne læse mere om de gamle sorters historie, og hvad man har brugt dem til, og museets gæster vil kunne se, smage og dufte sig til forskelle og ligheder mellem sorterne.
Arbejdet med frugttræerne er en del af et større projekt finansieret af en bevilling fra FødevareErhverv. Frilandsmuseet dyrker også gamle nordiske sorter af korn og grøntsager, der måske kan blive moderne igen. Flere af dem viser sig nemlig både at smage godt, være gode at dyrke økologisk og have mere protein og flere mineraler end moderne sorter.
Museet er med sin historiske ramme og over 300.000 årlige besøgende et godt fremvisningssted for denne både gamle og moderne historie. Ved at dyrke afgrøder, der svarer til husenes alder, styrker vi museets fortælling om landbrugskulturen. Museet vil ved at dyrke gamle danske sorter af korn, grøntsager og frugt fortælle om det liv, der blev levet på den tid og det sted, museets huse viser. Idet flere af sorterne kan vise sig at have et moderne dyrkningspotentiale, trækker vi samtidig linjerne op til moderne landbrugsforskning og innovation.
På Frilandsmuseet kan man smage på den levende kulturarv og samtidig tage stilling til, om det er en vare, man gerne vil kunne finde i supermarkedet. Nogle af de kornsorter, vi dyrker på museet, kan man allerede købe: ølandshvede og svedjerug, og danske grøntsagssorter af glaskål og kålroe har vist sig at være så populære hos de besøgende, at man overvejer at sætte dem i produktion. Samtidig får vi fortalt gæsterne om den mere overordnede bevaring af arternes mangfoldighed og genetiske ressourcer.
I projektet arbejder vi tæt sammen med Århus Universitet, Mørdrupgård, Gl. Estrup Landbrugsmuseum og NordGen, Nordens Genbank. I NordGen arbejder alle lande i Norden sammen om at bevare den levende kulturarv. Det sikrer arvemateriale til dyrkning og videre forædling, også for en eftertid, hvis krav til planter, vi ikke kender endnu. Pometet er en del af NordGen, og snart indgår også Frilandsmuseets frugttræer i den fælles genbank.
På Gamle Sorters Dag den 9. oktober 2011 kan de besøgende komme i nærkontakt med den levende kulturarv. På Fjellerup Østergaard vil der være smagsprøver af frugt, grøntsager og korn. Der vil blive presset æblemost, og man vil kunne købe frø af gamle grøntsagssorter. I køkkenets brændekomfur vil Inge-Mette Petersen fremtrylle gamle retter af frugt og grønt, og kokken Per Mandrup vil arbejde med moderne gastronomi af de gamle sorter.

Louise Windfeldt
Hortonom og fagjournalist

Louise Windfeldt - projektleder på projekt 'Korn, kål og frugt'(Foto: Sonja Iskov)

VI PEGER MEGET

Vi peger meget i Informationen – i kort og ud af vinduet. Til højre og venstre, somme tider bagud mod den virkelige verden, uden for museets hovedindgang.
Men tro nu ikke at informationslivet er lutter pegefingre. Et job i Informationen sammenstykket af et væld af små opgaver, og information er andet end det, der gives som svar på spørgsmål.
Der er kort, der skal sælges, besøgstal der skal noteres og begivenheder, der skal listes op i porten. Der er glemte sager, som skal registreres, (og alt for sjældent udleveres til ejeren igen), opkald der skal besvares, mails der skal skrives, folk der skal henvises, aktivitetskalendre der skal rettes, dagsprogrammer der skal skrives, penge der skal tælles, brochurer der skal lægges ud, og brugerundersøgelser der skal indberettes. Blot for at nævne nogle af rutineopgaverne.
Hertil kommer alle de uforudsete eller uforudsigelige hændelser, som informationsmedarbejderen sjældent tager sig af direkte, men ofte er involveret i ved at tilkalde eller underrette relevant personale: En hest som bliver syg og falder om, et bortkommet barn, en flok får der løber ud, skolebørn som vælter et hegn, og meget, meget andet. Ikke to dage er ens.
En god del af tiden går dog med at besvare spørgsmål om stor og småt. Disse kan deles op i fire kategorier:
Der er de helt basale spørgsmål som vedrører gæsternes færden, hvoraf top fem må være: Har I et kort over området? Hvor har I et toilet? Hvornår kører hestevognen? Foregår der noget særligt i dag? Må man have hund med på museet? – sidstnævnte stilles oftest over telefon, forud for et besøg.
Der er undre-spørgsmålene, som melder sig, når folk tilbringer en dag med øjnene på stilke: ”Der hænger et billede af den samme mand i mange af husene, hvem er han?” ”Vi har set en dims i et af husene, den så sådan og sådan ud, hvad har den været brugt til?” ”Hvad er det for et træ der vokser nede på bornholmergården?” ”Hvorfor er dørtrinene så høje i alle husene?” - Det er den slags spørgsmål, vi elsker at modtage, så vi kan udfolde vores viden om dette og hint, og det er guld værd, at folk ofte tager et billede af, det de forundres over.
I tredje gruppe befinder sig de spørgsmål, som kræver en henvisning snarere end et regulært svar. Det drejer sig, oftere end man skulle tro, om gæster med en familiemæssig relation til en af museets bygninger, eller deres interiør. Ofte har gæsten kun et bynavn (eller blot en landsdel) at gå efter, og da vi sjældent har på rede hånd, hvilket sogn en bygning stammer fra, endsige genstandene som befinder sig deri, kan det være svært, indtil umuligt, at angive museets præcise placering af anernes ejendom.
I samme gruppe befinder sig henvisninger til bygninger eller genstande, en gæst har set for år tilbage eller har hørt omtalt. Som regel er det de mest markante bygninger og genstande, der eftersøges, men fra tid til anden henvender en gæst sig med et mere specialiseret mål for dagens udflugt: Sjællandske stråtage fra 1800’tallet, udendørs bageovne, en ganske særlig bygningskonstruktion, milesten, gærde- og hegnstyper, en specifik fårerace eller kornsort, eller noget helt, helt andet.
Endelig er der også de spørgsmål man ikke helt ved, hvad man skal stille op med, hvis indhold antager et anekdotisk skær og tilmed oftest stilles af de mest insisterende gæster:
En mandlig gæst kommer målrettet hen til informationsskranken, med konen ved sin side, og fortæller, at han engang på en rundvisning har set en marskgård, hvor beboerne havde haft en lille robåd på loftet. I tilfælde af oversvømmelse kunne de så flygte op på loftet og sejle ud igennem en lem i gavlen! Nu var problemet, bare at han hverken kunne finde en sønderjysk gård med lem af en passende størrelse i gavlen, eller for den sags skyld en robåd…? Den skeptiske informationsmedarbejder stiller nu spørgsmålet ”Men at sejle ud fra loftet kræver det ikke, at vandstanden er i niveau?” Gæsten bliver herefter rådet til at ringe og stille sit spørgsmål i løbet af ugen, da vi jo sidder forskellige medarbejdere med forskellige kompetencer dag for dag. Man tør jo ikke fuldstændig udelukke noget…
Jo det gælder om at kende museet godt, fra kælder til kvist, dets tilblivelseshistorie og formål, tillige med en del kulturhistorie. Og så i øvrigt holde sig orienteret til gæsternes orientering og sætte sin finger på Ejdersted og Ellested, Stadager og Halland, Herregården og Centralpladsen.

Elia W. Bagger

EN SPILLEMAND OG HANS REPERTOIRE

Elia W. Bagger

En væsentlig pointe ved et besøg på Frilandsmuseet er for mange gæster oplevelsen og fornøjelsen ved at leve sig ind i fortidig levevis. Sjældent er der mulighed for at formidle de faktiske personer, som beboede gårdene, - Deres liv og tilværelse som enkeltindivider, frem for repræsentative eksempler på en generel tendens, i en given egn af landet. Et helt nyt tiltag, lanceret på efterårets historiske marked, råder, for en lille del, bod på dette.

På museets husmandssted fra Dannemare på Lolland boede, fra sin fødsel i 1872 til sin død i 1957, Rasmus Christian Hansen – digeopsynsmand, husmand og spillemand. Sidstnævnte gerning er genstanden for denne artikel.

I museets arkiv findes en net samling nodehæfter og melodibøger, fra Rasmus Christian Hansens lange karriere som spillemand. Hæfterne indeholder et rigt udvalg af datidens populære melodier til dans, i genrerne vals, polka, hopsa og mazurka og med titler som Skovbal, Skotsk Vals, Cirkuspolka og Negerhopsa. Hæfterne rummer stemmer til større eller mindre blæserensemble, men lader forstå at der også har kunnet indføjes én eller flere violiner.

Rasmus spillede selv violin fra sit 16. år – en sen alder at lære dette instrument i. Violinen blev hans adgangsbillet til musikkens verden og kilden til en ekstra indtjening.

En omvandrende tømrersvend lærte ham noder og basal spilleteknik, og nogle år efter fik han råd til undervisning hos en god musiker et stykke fra Dannemare. Med en heldig blanding af flid og evner blev Rasmus snart en yndet spillemand på egnen og lagde violinen på hylden til fordel for basunen, der med sin kraftigere klang, har langt større magt ved en (udendørs) sammenkomst.

Omkring midten af 1800'tallet udvikledes de ventiler som trompeter, horn og de øvrige messingblæsere fortsat er udstyret med, der muliggjorde kromatisk spil og derved udvidede messingblæsernes repertoiremæssige muligheder enormt. Også den middelalderlige basun der ellers, i kraft af sit træk, altid havde kunnet spille kromatik, fremstilledes nu i en ventiludgave, som opnåede stor, men kortvarig, popularitet over hele Europa. I tråd med tiden anvendte Rasmus Christian Hansen også en sådan ventilbasun, - vi ved det fra bevarede fotografier af ham.

Med ventilernes indtog i messingblæsernes verden kunne man spille en hvilken som helst melodi, i en hvilken som helst toneart, kun evnerne satte grænser, og herfra tog udviklingen af messingensembler af enhver størrelse og konstellation fart. Brassbands og harmoniorkestre: Garder og militærorkestre, pavillonorkestre, byorkestre, foreningsorkestre - alle helt eller delvist bestående af messingblæsere. Rasmus Christian Hansen havde et af dem! Han oplærte et seksmandsorkester som mod betaling spillede ved omegnens fester og mærkedage, til teaterforestillinger i forsamlingshuset, til jubilæer og foreningsballer. Nodehæfterne lader forstå at ensemblet kunne udvides eller indskrænkes efter behov og efter aftagerens økonomiske formåen. Dette var, og er, et helt almindeligt træk ved selskabsorkestre og dets lige. Den gængse eller optimale besætning har dog været klarinet, 1. og 2. trompet, kornet, basun og euphonium, som tilsammen har givet en bred og alsidig klang.

Ved siden af sit orkestervirke modtog Ras-

mus tillige elever og har således bidraget til fødekæden af spillemænd, hvis terræn dog, med grammofonens og radioens opkomst, svandt ind.

Til undervisningsbrug findes der i Rasmus' gemmer et par temmelig slidte melodibøger. Af disse bøger kan ses hvilke sange og melodier der var populære i samtiden, og interessant er det, at de er sammenfaldende med de som i vore dage hører til de bedst kendte i den danske sangskat: Flyv fugl flyv, Det er så yndigt at følges ad, Hyrden græsser sine får, Se det summer af sol og Midsommervisen. I julerepertoiret finder vi til eksempel Dejlig er den himmelblå, Et barn er født i Betlehem og Kimer i klokker. At andelen af sommersange er så stor fortæller noget om, hvornår på året der især har været bud efter spillemanden.

Det nationale repertoire fylder en del i melodibøgerne. Dels fædrelandssangene, dels flere småkompositioner af Lumbye, med Champagnegaloppen placeret først. Den gang jeg drog af sted og Længe nok har jeg bondepige er eksempler på decideret patriotiske indslag i repertoiret.

Også den eviggrønne Lanciers er repræsenteret i hæftet. Dens tilstedeværelse bærer vidnesbyrd om, at dansen ikke kun har eksisteret i byerne eller i de studentikose sammenhænge, den ellers ofte associeres med, men også har været kendt på landet. At dømme efter mængderne af rettelser, kommentarer og senere fraseringsangivelser har den tilmed nydt stor popularitet.

Rasmus Christian Hansen

Ved gennemgang af melodibøgerne er det dog ikke blot titlerne og den genremæssige fordeling, der kræver opmærksomhed. Modsat de trykte nodehæfter er disse håndnoteret – de fleste melodier sandsynligvis efter gehør. Dette faktum gør det muligt hist og her at finde ganske små fejl i notation - afvigelser fra originalen i rytme eller melodilinie. Man må formode, at Rasmus Christian Hansen ikke har været alene om at tage disse afvigelser for gode varer, ganske sandsynligt er de udtryk for den gængse opfattelse af melodierne i området. Ja måske endog på landsplan. Ved en meget grundig gennemgang af materialet, er det slet ikke utænkeligt, at man ville kunne finde afvigelser i notationen, som vil være gængse den dag i dag, ligesom et væld af andre iagttagelser kunne gøres omkring repertoiret og den sammenhæng, det har indgået i, kulturhistorisk og musikhistorisk.

Og hvad afstedkommer nu al denne causeren om en ukendt mand og hans bedrifter?

En af museets opsynsmænd, Ture Larsen, er faldet over Rasmus Christian Hansen og hans repertoire. Ture er uddannet basunist, virker desuden som komponist og udgør desuden den ene fjerdedel af en messingkvartet, som selvfølgelig skal beskæftige sig med Rasmus' repertoire i museumsregi. Fonde er søgt, noder er kopieret, numre bliver arrangeret, tøj fundet frem og repertoiret indstuderet - hvis alt går efter planen, kan Rasmus Christian Hansens genoplivede ensemble opleves som endnu et festligt indslag ved årets efterårsmarked i uge 42.

Elia W. Bagger

AKTIVITETER FRILANDSMUSEET 2011

Dato	Aktivitet	Tid og sted
Oktober – november – december		
1. september – 21. oktober	Bondens dyr. Museets dyrepasser fortæller de små museumsgæster om bondens dyr	Tirsdag, onsdag og torsdag Kl. 10.30 – 11.00 ved Rømø
9. oktober	Gamle sorters dag. Aktiviteter med historisk kål	Fjellerup Østergård Kl. 11.00 – 15.00
16. oktober – 23. oktober	Efterårsferie med historisk marked, aktiviteter, salg og gøgleri	Kl. 11.00 – 15.30
12. november	Forpremiere på Nødebo Præstegård – samt besøg med Peter Darger bag kulisserne	For medlemmer af Frilandsmuseets Venner Mødested: Højskolevej 17 kl. 14.00
15. november – 11. december	Nøddebo Præstegård – klassikeren i en moderne version af Line Knutzon I museets skuespilhus i Stationsbyen.	Tirsdag-fredag kl. 17.00. Lørdag og søndag kl. 12.00 og 14.00 Entré. Særlig entré for medlemmer af Frilands-museets Venner
3. december	Julearrangement	Kl. 9.00 – 10.00 Frilandsmueets Restaurant
3. december – 4. december og 10. december – 11. december	Juleaktiviteter med skueborde, nisseteater, julecafé og juletræsfest	Kl. 10.00 – 16.00 museet åbent Kl. 11.00 – 15.30 aktiviteter

Museet holder åbent kl. 10.00 – 17.00 i hele sæsonen (lørdag den 16. april – søndag den 23. oktober)
Mandage lukket, dog åbent 25. april, 13. juni og 17. oktober.
Aktiviteter med **grøn skrift** er alene for medlemmer af **Frilandsmuseets Venner**

AKTIVITETER I BREDE 2011

Dato	Aktivitet	Tid og sted
Oktober		
Efterårsferien uge 42	Globeværksted for børn	Kl. 11.00 – 16.00 Billetter på 3347 3800
	Mester jakel teater: Den forelskede fejedreng. Egnet til børn 5 - 10 år	Alle dage kl. 13.00 Gratis entré

Ændringer kan forekomme.

OBS!
Husk at fremvise medlemskortet før betaling i restaurant og butik og ved besøg på andre frilandsmuseer

Medlemsfordele

Medlemsrabat i butik og restaurant
- 10 % rabat i Museumsbutikken på Frilandsmuseet og på Nationalmuseet
- 10 % rabat på Frilandsmuseets Restaurant i sæsonen – ikke selskaber

Frilandsmuseets Venner har gratis adgang til

I Danmark
- Den Gamle By, Århus
- Frilandsmuseet, Kgs. Lyngby
- Omvisning i Brede Hovedbygning, Kgs. Lyngby
- Nationalmuseet og museer under dette

I Norge
- Maihaugen, Lillehammer
- Norsk Folkemuseum, Bygdø, Oslo
- Sverresborg, Trondheim

I Finland
- Klosterbacken, Turku/Åbo

I Sverige
- Jamtli, Östersund
- Kulturen, Lund
- Gamle Linköping, Linköping
- Skansen, Stockholm

Forsideillustration:
Gamle danske æblesorter på Frilandsmuseet

Adresse for Frilandsmuseets Venner

Frilandsmuseets Venner
Kongevejen 100, 2800 Kgs. Lyngby
Tlf.: 3347 3481
E-mail: hanne.rossen@natmus.dk

Bestyrelsen for Frilandsmuseets Venner

Bent Knie-Andersen
formand

Jes Damsted
kasserer

Vagn Andersen

Johannes Green

Hans Peter Houlberg

Lis Kjærulff

Hegert Vad

Lene Floris
Museumschef

Per Kristian Madsen
Direktør for Nationalmuseet

Peter Henningsen
Overinspektør på Frilandsmuseet og Brede Værk.
Sekretær for bestyrelsen

Afs.: Frilandsmuseets Venner
Frilandsmuseet
Kongevejen 100
+++4881+++
2800 Kgs. Lyngby

POST B
PP DANMARK

brinckmeyer.dk Redaktion: Knie-Andersen (Ansv.) og Boum Pyndiah